

Recenzje

Cezary Stypułkowski
Motywy kultury zdrowotnej w literaturze polskiej
Oficyna Wydawnicza „Impuls” Kraków 2002,
wyd. I, 329 s., ISBN 83-7308-137-2

Literatura stanowi wdzięczną dziedzinę zainteresowań medycyny, dotyczy to również polskiej literatury i polskiej medycyny. Literatura często podejmuje różne aspekty zdrowia i medycyny. Dzieje medycyny i literatury odnotowują też licznych lekarzy-pisarzy czy pisarzy-lekarzy zaangażowanych w różnym stopniu w obie dziedziny lub jedną z nich.

Dzięki dotychczasowemu dorobkowi naukowemu w dziedzinie medycyny i dużej erudycji literackiej Cezary Stypułkowski stał się właściwą osobą do podjęcia tematu motywów kultury zdrowotnej w polskiej literaturze od jej wczesnego okresu po współczesność. „Wstęp” podkreśla wielkie znaczenie literatury pięknej i jej motywów zdrowia dla edukacji prozdrowotnej i prospołecznej poprzez publikacje, teatr, film, radio, telewizję i pedagogikę. Następnie omawia różne aspekty zdrowia (definicje, charakterystykę, czynniki pro- i antyzdrowotne) i próbę periodyzacji dziejów oświaty zdrowotnej M. Demela. Drugi rozdział „Dzieje uwarunkowań zdrowia od higieny ciała jako „łto historyczne” to antologia bardzo licznych wyimków z materiałów źródłowych o kulturze zdrowotnej od starożytności do współczesności. Obszerny trzeci rozdział „Twórczość literacka z motywami kultury zdrowotnej w okresach historyczno-literackich” omawia polskie teksty i ich autorów z okresów średniowiecza, odrodzenia, baroku, oświecenia, roman-

tyzmu, pozytywizmu, Młodej Polski, międzywojnia oraz okupacji i czasów powojennych. Ponad sto stron liczy rozdział czwarty „Chronologiczny zbiór polskich utworów literackich z treściami związanymi z kulturą zdrowotną” z poszczególnych, użytych w poprzednim rozdziale, okresów. Rozdział ten przytacza bibliografię utworów z krótkimi informacjami o ich treści. Po „Posłowiu” następują dwa alfabetyczne indeksy, pierwszy – omówionych utworów literackich (18 stron) i drugi – nazwisk (16 stron). Okładka jest barwna, pólshczywna i lakierowana. Dobry papier, właściwa dyspozycja tekstu, dobór i zróżnicowanie czcionki oraz język i styl wykładu ułatwiają poznanie treści.

Rozmiary tematu wyjaśniają, że nie mógł on być wyczerpująco omówiony. Warto by może niektóre problemy wydzielić, np. literatury na tematy zdrowotne dla dzieci, trącej nieraz drażniącym dydaktyzmem. Czy nie należałoby wspomnieć o odpowiednich treściach utworach takich pisarzy-lekarzy, jak niedawno zmarła Joanna Salomon, zwłaszcza zaś niektórych członków Unii Polskich Pisarzy Lekarzy? Ujednolicić pisanie imion (pełne? inicjały? przed nazwiskiem!) i nazwisk. Zachować pisownię imion (obcych – albo w oryginale, albo po polsku). Spotyka się dość liczne przeoczenia korekty, zwłaszcza w pisowni obcojęzycznej. Przykłady: Aschwitzu s. 17) zamiast Auschwitzu), Kazmierza – s. 19) (Kazimierza), Kalsbad, Freinburg, Akwizgan, Pyrmont – s. 42 (Karlsbad, Freiburg?, Akwizgran), More s. 47 (Moore – niewidocznie w indeksie), prostitution i Awignon s. 44 (prostitution i Avignon), Edward Jenner s. 51 (Edward Jenner), informacja z XX w. umieszczona w XIX stulciu (s. 55), Garszyniec – s. 64

(Ganszyniec). Te i inne dalsze błędy powinny być się znaleźć w erracie. Podkreślam je wobec przygotowywania do publikacji II wydania książki.

Wielu lekarzy wkraczało na bujne pola literatury, jednak książka C. Stypułkowskiego jest pionierską próbą opracowania rozlicznych przejawów literackich spraw zdrowia, higieny, medycyny i wychowania zdrowotnego w polskiej literaturze. Ukazuje poglądy i przemiany świadomości zdrowotnej naszych pisarzy i ich zaangażowanie w problematykę zdrowotną. Tekst i indeksy książki otwierają świetne możliwości dalszych medyczno-literackich badań i opracowań literaturoznawcom i medykom. Z książki mogą również czerpać wiedzę historycy medycyny i literatury, a przykłady i wzorce nasi pedagodzy i wychowawcy (zwłaszcza poloniści). Ułatwi to też dalsza monografia C. Stypułkowskiego „Wychowanie zdrowotne w nauczaniu przedmiotowym” drukowana w tej samej oficynie. Książki C. Stypułkowskiego można polecić tym czytelnikom, którzy się interesują zagadnieniami rozwoju poglądów na zdrowie, zapobieganie i ochronę środowiska w polskiej literaturze.

Henryk Gaertner – Kraków

Ryszard Żaba

Moje niepokoje

Górnośląskie Towarzystwo Literackie Katowice
2002, 40 s., ilustr. ISBN 83-91-1966-9-0

Autorem tomiku złożonego z 27 mniej lub bardziej krótkich utworów poetyckich jest wieloletni pracownik naukowy Katedry Pediatrii Śląskiej Akademii Medycznej. W swych wierszach porusza m.in. różne wątki egzystencjalne, niektóre utwory są impregnowane medycznym rodowodem Autora (o tlenie, bólu, krwi, sercu). W tekście spotyka się według mnie mało przekonujące ilustracje; pięć białoczarnych i dwie dalsze widniejące na pierwszej i ostatniej stronie okładki. Wykonał je sam Autor, mający za sobą studia plastyczne w katowickim Wydziale Grafiki krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych, a także wystawy swej twórczości w kraju i zagranicą. Informacje o Autorze i jego zdjęcie są zamieszczone na końcu zbioru. Natomiast o działalności artystycznej dra Żaby wypowiada się ciekawie na ostatniej stronie okładki nestor polskiej medycyny – prof. Kornel Gibiński.

Henryk Gaertner - Kraków